

Dönem : 1
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 636

21 . 6 . 1961 tarihli ve 309 sayılı Kanunda bâzı değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye, Ticaret, Tarım, Sanayi, İçişleri ve Plân komisyonlarından seçilen dörder üyeden kurulan Geçici Komisyon raporu (1/633)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı: 71-2221/174

16 . 1 . 1964

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 15 . 1 . 1964 tarihinde kararlaştırılan «21 . 6 . 1961 tarihli ve 309 sayılı Kanunda bâzı değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

G E R E K Ç E

Bilindiği üzere, nüfus artışı ve nüfusun şehirlerde temerküz etmesi sebepleriyle kendiliğinden büyük bir değer kazanan arsaların, sahiplerinin, mahallî idarelerin artan masraflarına daha büyük ölçüde katılmalarını sağlamak, sosyal adaletin gerçekleşmesi için olduğu kadar iktisadi bakımdan da zorunlu bulunmaktadır.

Beş Yıllık Kalkınma Plânında da temas olunan bu görüşe uygun olarak ve mahallî finans reformunu gerçekleştirmek amacı ile hazırlanan tasarılarından biri de Emlâk Vergisidir.

Ancak, gerek Emlâk Vergisi Kanununun yürürlüğe konulması gerekse mahallî idareler maliyesi reformu çalışmalarının tamamlanması, kısa da olsa, bir zaman alacağından, bu devre içinde gerçekleştirilmesi gereken yatırımlar için nispi bir finansman kaynağı temin etmek zaruri bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, 3 . 1 . 1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunla Bina ve Arazi Vergilerinin matrahlarına bâzı misiller uygulanması kabul edilmiş ve 21 . 6 . 1961 tarihli ve 309 sayılı Kanunla da bu misiller değiştirilmiş bulunmaktadır.

Halen mer'î olan hükümlere göre, 1 Haziran 1942 den önce tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen arsa kıymetlerine 9 misli eklenerek vergi matrahı tesbit edildiği halde mezkûr tarihten sonra kıymetleri takdir ve tesbit edilen arsaların vergi matrahlarına her hangi bir emsal uygulanmamaktadır.

Halbuki, 1 Haziran 1942 den sonra kıymetleri tesbit edilen arsaların da, yukarıda arz edilen sebeplerle yani, nüfus hareketleri ve diğer ekonomik ve malî sebeplerle kendiliğinden büyük bir reel kıymet kazandıkları malûmdur.

Bu itibarla, binalarda olduğu gibi, 1 Haziran 1942 den sonra kıymetleri takdir edilmiş bulunan arsaların da vergi matrahlarına belirli emsaller uygulanması zaruri bulunmuştur.

Ancak, bu defa uygulanacak emsallerin tesbitinde, konu ile en ziyade ilgili görülen yapı malzemesi fiyat endekslerinden faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu suretle tesbit edilen emsaller aşağıda maddelere ait açıklamalarda ayrıca izah edilecektir.

Hemen şunu ilâve etmek gerekir ki, vergi matrahlarına uygulanacak emsaller sadece arsalar için bahis konusu olup, arazi için böyle bir misil tatbiki ehitine gidilmeyecektir. Bu sebeple, 1 Haziran 1942 den sonra tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen arazi kıymetlerine, vergi tarhiyatı sırasınca, misil tatbikine mahal görülmemiştir.

Maddelerin açıklanması

Tasarımın 1 nci maddesiyle 3 . 1 . 1961 tarihli ve 206 sayılı kanunun 309 sayılı kanunla değişik 1 nci maddesinin 1 numaralı bendinin sonuna, yukarıda izah edilen maksadı temin edecek hükümler eklenmekte ayrıca, madde metnine eklenen bu hükümlerin bir icabı olarak mezkûr maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları değiştirilmektedir.

Tasarı ile yürürlükteki kanun maddesine eklenen misiller genel gerekçe kısmında da temas edildiği üzere, yapı malzemeleri fiyat endekslerinden faydalanılarak hesaplanmıştır. Ancak, birbirini takibeden senelerde çok yaklaşık değerler gösteren emsaller bir grupta toplanmak suretiyle madde metninde karışıklığın ve tatbikatta doğacak güçlüğü önlenilmesine çalışılmıştır.

Buna göre :

- a) 1 Haziran 1942 (dâhil) tarihi ile 31.12.1951 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle takdir edilmiş olan arsa kıymetlerine 3 misil,
- b) 1 . 1 . 1952 (dâhil) tarihi ile 31 . 12 . 1955 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle takdir edilmiş olan arsa kıymetlerine 2,5 misil,
- c) 1 . 1 . 1956 (dâhil) tarihi ile 31 . 12 . 1957 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle takdir edilmiş olan arsa kıymetlerine 2 misil,
- d) 1 . 1 . 1958 (dâhil) tarihi ile 31 . 12 . 1959 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle takdir edilmiş olan arsa kıymetlerine 1 misil,

Eklenmek suretiyle vergi tarhına esas tutulacaktır.

Bu tarihlerden sonra kıymetleri takdir edilen arsalarda, bina ve arazide olduğu gibi, misil tatbiki mevzu bahis değildir. Bu itibarla, mezkûr maksadı temin eden fıkra hükmü teklif edilen şekli kapsıyacak tarzda değiştirilmektedir. Şu kadar ki, aynı şekilde arsaların taksim veya ifraz edilmesinde arsa kıymeti yeniden takdir edilmeyip kayıtlı kıymet müfrez parçalara taksim edilmek suretiyle muamele tesis edilmekte olduğundan, gerek arazi ve bina gerekse arsalarda yukarıda tesbit olunan misiller müfrez parçalara tefrik edilmiş olan kıymetlere tatbik olunacaktır.

İkinci madde ile sevk edilen hüküm, aynı belediye sınırları içinde birden fazla arsası bulunmayan yani spekülâtif maksatla hareket etmeyen mükelleflere ait arsalar için, bu kanunla uygulanması derpiş edilen misilli matrahlar üzerinden, tarh ve tahakkuk ettirilen vergi farklarının, adı geçenlerin müracaatı ve tevşik etmeleri üzerine, terkin ve tahsil edilmiş olduğu ahvalde de ret ve iade olunacağına mütedairdir.

Şu kadar ki bu hükümlerden istifade edecek mükelleflere ait arsanın ne miktar yüzölçümünde olacağı İmar ve İskân Bakanlığının mütalâası alınarak Maliye Bakanlığınca tâyin olunacaktır.

3 ncu ve 4 üncü maddeler yürürlük ve yetkiye aid olup buna göre sevk edilen hükümler yayımı tarihini takibeden malî yıl başından itibaren yürürlüğe girecektir.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyon
Esas No. : 1/633
Karar No. : 12

29 . 2 . 1964

Yüksek Başkanlığa

21 . 6 . 1961 tarihli ve 309 sayılı Kanuna bâzı fıkralar eklenmesine ve bu kanunda bâzı değişiklikler yapılmasına dair Hükümetçe hazırlanan kanun tasarısı Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakiyle görüşüldü.

Komisyonumuz çalışmalarında, evvelce görüş ve mütalâaları öğrenilmiş olan Devlet Plânlama Teşkilâtının, Ticaret Odaları ve Ziraat Odaları Birliğinin bu görüş ve mütalâaları da göz önünde bulundurulmuştur.

Bu mütalâa ve görüşlerin de ışığı altında Hükümet tasarısı incelenerek Komisyonumuzca varılan sonuçlar, değişiklik sebepleriyle birlikte, aşağıda açıklanmıştır.

Halen yürürlükte olan hükümlere göre, 1 Haziran 1942 tarihinden önce tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen arsa kıymetlerine 9 misli eklenerek vergi matrahı hesaplandığı halde mezkûr tarihten sonra kıymetleri takdir ve tesbit edilen arsaların vergi matrahlarına her hangi bir emsal uygulanmamaktadır. Halbuki 1 Haziran 1942 tarihinden sonra kıymetleri tesbit edilen arsaların da, nüfus artışı, nüfusun şehirlerde temerküz etmesi ve diğer ekonomik ve malî sebeplerle kendiliğinden büyük bir reel kıymet kazandıkları ve değerlenen bu arsa sahiplerinin de, mahallî idarelerin artan masraflarına daha büyük ölçüde katılmalarını sağlamanın, sosyal adaleti gerçekleştirmek için olduğu kadar iktisadi bakımdan da zorunlu bulunduğu malûmdur. Diğer taraftan halen içerde olduğumuz plânlı kalkınma devresinde mahallî idareler tarafından gerçekleştirilmesi gereken yatırımlar için bu idarelere nispi bir finansman kaynağı temin etmek de zaruri bulunmaktadır.

Bu durumda, binalarda olduğu gibi, 1 Haziran 1942 tarihinden sonra kıymetleri takdir edilmiş bulunan arsaların da vergi matrahlarına, muhtelif konjonktür devreleri nazara alınarak, belirli emsaller uygulanması lâzımgelmektedir.

Madde 1. — 3 . 1 . 1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunun 309 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin yeniden değiştirilmesini öngören tasarının 1 nci maddesinin (A) fıkrası ile 1 Haziran 1942 tarihinden sonra takdir edilmiş olan arsa kıymetlerine dört kademe içinde muhtelif misiller uygulanması hedef tutulmuş, (B) ve (C) fıkraları ile de kanun maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları teklif edilen değişikliği kapsıyacak şekilde, yeniden kaleme alınmıştır.

Hükümet tasarısında teklif edilen misillerin, mükelleflerin ödeme takatlarını zorlayacak şekilde, yüksek olması dolayısıyla ve meslekî teşekküllerin bu konudaki mütalâaları da nazara alınarak bu misillerin, Hükümet tasarısına nazaran, bir miktar indirilmesi ve üç kademe içinde misil uygulanması Komisyonumuzca benimsenmiş ve bu misiller 1 Haziran 1942 (dâhil) tarihi ile 31 . 12 . 1951 (dâhil) tarihleri arasında tesbit edilen kıymetlerde 1,5, 1 . 1 . 1952 (dâhil) tarihi ile 31 . 12 . 1955 (dâhil) tarihleri arasında tesbit edilen kıymetlerde 1 ve 1 . 1 . 1956 (dâhil) tarihi ile 31.12.1959 (dâhil) tarihleri arasında tesbit edilen kıymetlerde 0,50 miktarına indirilmiştir.

Madde 2. — Tasarı ile arsa kıymetlerine uygulanan misiller neticesinde bulunacak matrahlar üzerinden adlarına vergi tarh ve tahakkuk ettirilen mükelleflerden aynı belediye sınırları içinde birden fazla arsası bulunmadığını ilgili vergi dairesine müracaatla tevsik edenlere, misil uygulanmasından dolayı tarh edilmiş olan verginin terkin ve iade olunmasını öngören bu madde, bu konuda üyelerin ve Devlet Plânlama Teşkilâtının ileri sürdükleri endişeler nazara alınarak, kabul edilmemiştir.

Madde 3. — Tasarının yürürlüğe ait bu maddesinin numarası ve maddenin (Bu kanun yayımı tarihini takibeden malî yıl başından itibaren...) hükmü (Bu kanun 1 Mart 1964 tarihinden itibaren...) şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 4. — Bu madde, numarası değiştirilmek suretiyle aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmesine karar verilen kanun tasarısı Yüksek Meclisin tasviplerine arz olunur.

Başkan Çanakkale <i>Ş. İnan</i>	Başkanvekili Sakarya <i>N. Bayar</i>	Sözcü Konya <i>R. Özal</i>	Kâtip Ağrı Muhalifim <i>N. Güngör</i>
Amasya <i>R. Arpacıoğlu</i>	Adana Söz hakkım mahfuzdur <i>Y. Aktimur</i>	Adana Muhalifim söz hakkım mahfuz <i>A. Savrın</i>	Amasya Söz hakkım mahfuz <i>M. K. Karan</i>
Burdur <i>N. Yavuzkan</i>	Bursa Söz hakkım mahfuz <i>A. Türkel</i>	Bursa Z. Uğur İmzada bulunamadı	Erzurum <i>G. Karaca</i>
Giresun <i>A. Cüceoğlu</i>	İstanbul <i>V. Özarar</i>	İzmir Söz hakkım mahfuz <i>İ. Gürsan</i>	Kastamonu Söz hakkım mahfuzdur <i>İ. H. Yılanlıoğlu</i>
Konya <i>K. Ataman</i>	Konya <i>A. Kuzucu</i>	Maras Muhalifim <i>A. Hüdayioğlu</i>	Ordu <i>İ. Ağaoğlu</i>
Rize Muhalifim <i>A. H. Güner</i>	Siirt <i>H. Özgen</i>	Sivas <i>R. Günay</i>	Van <i>Ş. Kösereisioğlu</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

21.6.1961 tarihli ve 309 sayılı Kanunda bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 3.1.1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunun 309 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin;

A) I numaralı bendinin sonuna aşağıdaki hüküm eklenmiştir :

1 Haziran 1942 (dâhil) tarihi ile 31.12.1951 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 3 misli,

1.1.1952 (dâhil) tarihi ile 31.12.1955 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 2,5 misli,

1.1.1956 (dâhil) tarihi ile 31.12.1957 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 2 misli,

1.1.1958 (dâhil) tarihi ile 31.12.1959 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 1 misli;

B) İkinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1 Haziran 1942 (dâhil) tarihinden sonra arazinin, 1.1.1960 (dâhil) tarihinden sonra arsaların tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetlerine ve 12 Mayıs 1953 (dâhil) tarihinden sonra takdir edilmiş olan binaların gayrisâfi iratlarına misil eklenmez.

C) Üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ancak, arazide 1.6.1942 (dâhil), arsalarda 1.1.1960 (dâhil) ve binalarda 12.5.1953 (dâhil) tarihlerinden sonra, eski kıymet veya gayrisâfi iradın bölünmesi suretiyle yapılmış olan taksim ve ifrazlarda; parçalara düşen kıymet veya gayrisâfi iratlara, takdir edildikleri tarihler nazara alınarak yukarda zikredilen misiller eklenir.

MADDE 2. — Bu kanunun birinci maddesiyle arsaların kıymetlerine uygulanan misiller sonucunda bulunacak matrahlar üzerinden adlarına vergi tarh ve tahakkuk ettirilen mükelleflerden aynı belediye sınırları içinde birden fazla arsası bulunmadığını ilgili vergi dairesine müracaatla tevsik edenlere, misil uygulanmasından dolayı tarh edilmiş olan vergi terkin ve tahsil edilmiş ise mükellefe ret ve iade olunur.

Şu kadar ki, vergi terkininden faydalana-

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

21.6.1961 tarihli ve 309 sayılı Kanuna bazı fıkralar eklenmesi ve bu kanunda bazı değişiklikler yapılmasına dair Kanun

MADDE 1. — 3.1.1961 tarihli ve 206 sayılı Kanunun 309 sayılı Kanunla değişik 1 nci maddesinin;

A) I numaralı bendinin sonuna aşağıdaki hüküm eklenmiştir :

1 Haziran 1942 (dâhil) tarihi ile 31.12.1951 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 1,5 misli,

1.1.1952 (dâhil) tarihi ile 31.12.1955 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 1 misli,

1.1.1956 (dâhil) tarihi ile 31.12.1959 (dâhil) tarihleri arasında tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetler 0,50 misli;

B) İkinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

1 Haziran 1942 (dâhil) tarihinden sonra arazinin 1.1.1960 (dâhil) tarihinden sonra arsaların tahrir veya tadil suretiyle tesbit edilen kıymetlerine ve 12 Mayıs 1953 (dâhil) tarihinden sonra takdir edilmiş olan binaların gayrisâfi iratlarına misil eklenmez.

C) Üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Ancak, arazide 1.6.1942 (dâhil), arsalar da 1.1.1960 (dâhil) ve binalarda 12.5.1953 (dâhil) tarihlerinden sonra, eski kıymet veya gayrisâfi iradın bölünmesi suretiyle yapılmış olan taksim ve ifrazlarda, parçalara düşen kıymet veya gayrisâfi iratlara, takdir edildikleri tarihler nazara alınarak yukarda zikredilen misiller eklenir.

cak mükelleflere ait arsannın ne miktar yüz ölçümünde olacağı, İmar ve İskân Bakanlığının mütalâası alınarak Maliye Bakanlığınca belli edilir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihini takibeden malî yıl başından itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

15 . 1 . 1964

Başbakan	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı
<i>İsmet İnönü</i>	<i>K. Satır</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>İ. S. Omay</i>	<i>M. Yolaç</i>
Devlet Bakanı V.	Adalet Bakanı
<i>İ. S. Omay</i>	<i>S. Çumralı</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>İ. Sancar</i>	<i>O. Öztürk</i>
Dışişleri Bakanı V.	Maliye Bakanı
<i>K. Satır</i>	<i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
<i>S. Çumralı</i>	<i>A. H. Onat</i>
Ticaret Bakanı	Sağ. ve Sos. Y. Bakanı
<i>F. İslimyeli</i>	<i>K. Demir</i>
Güm. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>M. Yüceler</i>	<i>T. Şahin</i>
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
<i>F. Alpiskender</i>	<i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı	Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
<i>M. Erten</i>	<i>H. Oral</i>
Turizm ve Tanıtma Bakanı	İmar ve İskân Bakanı
<i>A. İ. Göğüş</i>	<i>C. Uzer</i>
	Köy İşleri Bakanı
	<i>L. Yurdoğlu</i>

MADDE 2. — Bu kanun 1 Mart 1964 tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.